

TÜKETİCİ HAKLARI VE PİYASA EKONOMİSİ:

HAKLARINI BİL SEN DE KAZAN!

Prof. Dr. Mustafa İsmihan: Piyasa ekonomisine baktığımız zaman temel aktörlerden birisi tüketicilerdir. Yani tüketici olmak, zaten burada hepinizin bir vasfı, hepimiz tüketiciyiz. En azından bir hane halkının parçası olarak bu faaliyetin içerisinde bulunuyoruz.

Dr. Özkan Leblebici: Tüketici haklarını konuşmadan önce bir devleti tanımlamamız gerekiyor.

Devlet nedir? Cenerov'un kitabında devleti sorumlulukları açısından üç şekilde sınıflandırıyor. Devletin egemen sınıfın çıkarlarına karşı olan sorumlulukları, devletin kendi yapısı içerisindeki yapıya karşı olan sorumlulukları, devletin vatandaşlarına karşı olan sorumlulukları ve bunlar arasında bir denge kurulması gerektiğinden bahsediyor.

Ama bu denge nasıl kurulacak? Schumpeter kalkınmanın itici gücü olarak girişimciliği gösteriyor. Ancak girişimcilik dediğimiz şeyin sınırları ne olmalı? Yani bu devletin sorumlulukları bağlamında aslında tartışmamız gerekiyor.

Ümit Kara: Ekonomi ve hukuk aslında birbiriyle aynı arabada giden, bir milletin gelişimini de beraber katkı sağlamak durumunda olan iki disiplin. Tüketici hukuku da bu iki disiplinin birlikte yürümesiyle ortaya çıkacak bir konu, dolayısıyla biri geride kaldığı zaman diğer yan eksik kalıyor. Dolayısıyla bir hocamın da yaptığı benzetmeye kısmen katılıyorum; o derdi ki, ekonomi ve hukuk, medeniyet arabasını çeken iki attır. Birbiriyle senkronizasyon sağlamak durumunda, biri geri kalırsa bu araba hiçbir yere gitmez. Modern bir yaklaşım var; teknoloji, teknik bilgi tabii önemli bunlar. Veri çok önemli, girişimci için aslında ama teknoloji ve bilimsel veri bu arabanın içinde ekonomi ve hukuk çekmediği sürece hiçbir yere gidemezler.

Peki, bugün nelerden bahsedeceğiz, onu özetleyeyim. Tüketici piyasa ekonomisinde bir aktör; ister serbest piyasa olsun, ister kontrollü piyasa olsun üretilen mal ve hizmetleri süs olsun diye üretmiyoruz. Bunun karşılığında bir talebi var. Bu talebi insan eylemi olarak biz görüyoruz. Sentetik bir eylemi değil, insan eylemi olarak talebin karşılığında da tüketici var, aktör olarak. Piyasada önemli bir aktör, girişimci oda yine bir insan eylemi olarak girişimcilik yoğunlaşmakta ve güçlenmekte olan bir aktör; bu iki aktör arasında bir gerilim var.

Ergün Kılıç: Tüketici Hakları Derneği, Türkiye'de tüketici kavramı konuşulmuyordu. 1991 yılında hatırlarsınız, banka zedelerin intiharlarının en yoğun olduğu dönemde Tüketici Hakları Derneği memur, emekli, ev kadını, mühendis ve değişik meslek gruplarından kişilerin bir araya gelerek oluşturdukları bir demokratik kitle örgütüdür. 18 Ocak 1991 yılında kurulmuştur.

Öncelikle piyasalar değişmiş, piyasaların aktörleri değişmiş. Tüketiciler kendini yalnız hissetmiş, kandırılmış, aldatılmış. Çok bildiğimizi düşündüğümüz, her şeye hâkim olduğumuzu düşündüğümüz bir alanda yalnız kaldığımızı hissetmişiz ve arkadaşlarımız bir araya gelerek böylesine bir derneği kurmuşlar.

Tüketici Hakları Derneği kamu yararına çalışan bir dernek, Dünya Tüketiciler Örgütünün aynı zamanda üyesidir. Türkiye çapında 37 tane şubesi var, 10 binin üzerinde üye profiline sahip. Her meslektan üyelerle oluşturuluyor. İdari, siyasi ve ticari tüm kuruluşlardan bağımsız hareket ediyor. Hiçbir şekilde ticari firmalardan sponsorluk ilişkisine girmiyor, bu bağımsız olmanın aynı zamanda Türkiye'deki demokratik kitle örgütü olma yolunda ilkesel olarak kendisini konumlandığı bir durumdur. Bir toplumun ekonomik, sosyal yönden gelişebilmesi için tüketici örgütüne ihtiyaç olduğu varsayımı üzerinde durmamız gerektiğini ifade etmek isterim. Aynı zamanda bireyler olarak fiziksel, ruhsal gelişimimizin de tüketim aracı olarak değil, temel gereksinimlerin karşılığı olarak almamız noktasında çağdaş ülkeler seviyesine ulaşmamız noktasında da belli bir birikime ve bilgiye erişmemiz gerektiği konusunda sizlerle sohbet edeceğim.